

Hannelore Gärtner, *Kleines Lexikon der griechischen und römischen Mythologie*. VEB Bibliographisches Institut, Leipzig 1989, 400 str.

Pověsti o bozích, bohyních, hrůzných netvorech, hrdinech, ale také nešťastných ženách a dokonce i o dětech, tedy všechno to, co se zahrnuje pod pojem „řecká mytologie“, má s mýtem v původním slova smyslu a s náboženskými učenými jen málo společného. Takto jaksi předem (str. 5) upozorňuje H. Gärtnerová čtenáře svého Malého lexikonu řecké a římské mytologie, že se nemusí bát těžkého religionistického nebo dokonce teologického výkladu. V jejím konstatování, že počátky mýtů jsou nám již nedostupné (str. 6), se sice zrcadlí značná dávka skepse k výsledkům historického, archeologického, etnografického i filologického výzkumu, ale vzhledem k tomu, že autorka zaměřuje poslání své knížky ke kulturním tradicím, nebudeme ji zřeknutí se tohoto - řeckli bychom - prehistorického aspektu vytýkat.

Evropská literatura začíná u Homéra a hrdinové jeho eposů žijí nejen v antické poezii, ale školní výchovou se dostali takřka do obecného povědomí antického člověka a jeho uměleckých projevů. Řecké i římské či - přesněji řečeno - řeckořímské báje inspirovaly znovu od renesance množství výtvarných i slovesných umělců, dramatiků i hudebních skladatelů, protože se evropský kulturní člověk neobejde nejen bez jejich rámcové znalosti, ale mnohdy - nejčastěji při návštěvě muzeí a galerií - ani bez detailnějšího poučení.

Rozvětvená mytologická problematika, filologické kontroverze a různé teorie i hypotézy mohou ovšem podle autorčina přesvědčení širší čtenářskou veřejnost spíše mást než ji pozitivně poučovat, a proto jsou v knížce uváděny báje namnoze jen ve svých nejběžnějších podobách. Jejich varianty se připomínají pouze tam, kde jsou nezbytné k pochopení souvislostí, nebo jestliže v literatuře či umění hrály nějakou významnější úlohu (str. 10).

Po této stručné předmluvě (str. 5-11), zpestřené příklady některých mytologických témat z antické i německé literatury, a po vysvětlivkách, jak lexikonu užívat (str. 12n.), přechází autorka hned k heslům sestaveným v abecedním pořadí. Obsah hesel je věcný, jasně formulovaný, namnoze podložený odkazy na antické zpracování báje, a je v nich také zachyceno mnoho středověkých i novodobých uměleckých děl tou či onou mýtickou postavou nebo pověstí inspirovaných. Úplněji je zaznamenána umělecká tvorba německá, kdežto spíše jen výběrově tvorba ostatní. Není divu, že např. z cizích, kdysi úspěšných oper s mytologickými náměty chybějí ty, které dnes zůstávají téměř zapomenuty v archívech, ale platí by to asi nemělo o Berliozových Trójanecích.

Dílo H. Gärtnerové není zatíženo vědeckým aparátem a nemůže být ani hodnoceno jako příručka k vědeckým účelům. Jde o knížku psanou pro široké čtenářské vrstvy a chvály si zaslouží pro vysokou odbornou úroveň, skloubenou s poutavostí výkladu. Vcelku řídké dílčí nepřesnosti toho druhu, jako jsou např. Hekatoncheiren na str. 173 místo Hekatoncheires nebo údaj na str. 104 o tom, že se ve Vergiliově Aeneidě vypráví o dobytí Tróje v I.-III. knize - což správně má být v II.-III. knize -, lze v předpokládaných dalších vydáních snadno odstranit.

Josef Česka

Československá studia o antickém světě, jazyce a kultuře v bibliografických přehledech vydaných v zahraničí

Pro sborník z mezinárodního kongresu *La filologia greca e latina nel secolo XX* - Atti del Congresso Internazionale, Roma, Consiglio Nazionale delle Ricerche, 17-21 settembre 1984, vol. II, str. 885-982, vypracoval Antonín B a r t o n ě k přehledný anglicky psaný výklad o

československých klasických studiích od konce XIX. století s těžištěm pochopitelně v období samostatné Československé republiky. Textová část obsahuje naše současná vědecká pracoviště i s adresami (str. 886), jména, základní osobní údaje a odborné zaměření českých a slovenských klasických filologů narozených v minulém století (str. 887-892) a rovněž jejich žáků a pokračovatelů. Podíl této, již plně československé generace na klasickofilologickém bádání je již vřazen do tematického seskupení děl v pořadí: ediční činnost, epigrafie a textová kritika (str. 895n.), lingvistika (str. 896-899), literární věda, filozofie a historie (str. 899-907).

Bibliografický soupis, který zabírá větší část Bartoňkovy práce (str. 909-982) a je seřazen podle autorů v jejich abecedním sledu, chce především ukázat cizině, jak úspěšně se československá klasická filologie včlenila do evropského bádání. Avšak jako cenné orientační východisko poslouží i samé československé vědě o antice, neboť naše Bibliografie řeckých a latinských studií v Československu, po úvodní Bibliografii českých prací o antice za léta 1775-1900 (Listy filologické LXX, 1946 a LXXI, 1947) a po dvou souborných soupisech za léta 1901-1950 a 1951-1960 vydávaná počínaje rokem 1961 každoročně, je pro rychlou orientaci již málo přehledná.

O málo později, než uvedený kongresový sborník vytisklo nakladatelství Giardini editoři e stampatori in Pisa, vydal Igor' A. L i s o v y j dvě bibliografické příručky: *Antičnaja istorija i kul'tura v ČSSR (1945-1985)*, *Kratkij bio-bibliografičeskij annotirovannij ukazatel'*, L'vov 1989, stran 102, a *Vyvčennja antyčnosti v Čechoslovac'kij socialističnij respubliци*, Kyjiv 1989, stran 52.

Kdežto prvně uvedená, rusky psaná práce obsahuje stručné životopisy vybraných československých badatelů o antickém světě a jeho kultuře a výčet jejich hlavních publikací - u monografií se stručnou anotací -, je v práci psané ukrajinsky podán výklad v tematickém uspořádání látky. Referování I. A. Lisového o přínosu československé vědy od konce druhé světové války a upřímná autorova snaha o její pozitivní zhodnocení potěší všechny, jejichž badatelské výsledky jsou v uvedených přehledech zachyceny, i když by leckdo z takto početných vědců některé údaje doplnil. Ale i přes skutečnost, že I. A. Lisovij některé československé badatele snad z nedostatku místa nebo i z jiných důvodů opomenul, vykonal pro popularizaci československé vědy mezi východními Slovy velmi záslužný čin.

Josef Češka

Karl Langosch, *Mittelaltein und Europa: Einführung in die Hauptliteratur des Mittelalters*. Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, 1990, 306 str.

Po svém nanejvýš užitečném a dnes už běžně užívaném úvodu do studia středověké latiny (*Lateinisches Mittelalter*, 1988⁵) a zároveň se svou příručkou *Europas Lateinliteratur im Mittelalter - Wesen und Bedeutung* (Wissenschaftliche Buchgesellschaft Darmstadt, řada *Einführungen*) předkládá zájemcům jeden z nejkoušenějších a právem nejproslulejších žalců latinského literárního středověku Karl Langosch komplexní výklad o *Hauptliteratur des Mittelalters*; za tuto hlavní a výchozí literaturu považuje tu vrstvu evropského středověkého písemnictví, která byla psána v „otcovském“ jazyce středověku - v latině. (Langosch tuto funkci středověké latiny neopomíjí zdůrazňovat a svou teorii *Hauptliteratur* na ni vlastně buduje.)

Literatura středověku, a to nejen latinská, je zde probrána do r. 1200 - horní časová hranice tedy odpovídá té, již se přiblížil Max Manitius. Na druhé straně na počátku literárního vývoje latinského středověku stojí Langoschovi Boethius a Cassiodorus ve shodě s pojetím Traubeho a stejně jako u F. Brunhölzla. Toto období se pak rozpadá na tři periody - *Grundlegung, Aufbau*,